



Digikirjoittamisen taidot

Anne Rongas

Tässä tekstissä kerrotaan yhteiskirjoittamisen periaatteista, suunnittelun ja kirjoittamisen avuksi sopivista sovelluksista, multimodaalisen tekstin rakentamisesta, sekä digitaalisten tekstien julkaisemisesta.



Periaatteita yhteiskirjoittamiseen verkossa

Yhteiskirjoittamisessa tärkeää on luottamuksen, turvallisuuden ja sallivan ilmapiirin luominen sekä ystävällisyys. Kannattaa jakaa vastuut, roolit ja vuorottelut selkeästi sekä sopia tavat tekstien kommentointiin ja muokkaukseen. Yhteisistä rutiineista ja kopioitavista pohjista voi olla hyötyä. Tavoitteena on saada osallistujien vahvuudet käyttöön. Toinen on hyvä päästää tekstiin asenteella: ”hienoa, jos joku löytää virheen ja korjaa sen”. Tärkeä harjoiteltava taito on keskeneräisyyden sietäminen.

Jaettujen dokumenttien käyttöön löytyy ohjeita palvelujen sivuilta. Tärkeitä taitoja jaettujen tiedostojen käytössä ovat dokumentin jakaminen toiselle kirjoittajalle, versiohistorian käyttäminen, kommentointi sekä verkossa tuotetun dokumentin lataaminen omalle koneelle.

Palveluja:

- Google Drive: Google Docs, riisuttu ja selkeä, [tutustu Googlen ohjeisiin](#)
- Microsoft O365 OneDrive, Microsoft Teams + Office Word tai OneNote, [tutustu Microsoftin ohjeisiin](#)
- Tieken (Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry) [Muistio-palvelu](#): avoimen lähdekoodin webpohjainen tekstieditori, jossa käyttäjät voivat työskennellä reaaliaikaisesti yhdessä

Suunnittelun apuna

Digitaalisia välineitä voi hyödyntää suunnittelun eri vaiheissa: ideoinnissa, käsikirjoittamisessa ja muistiinpanojen teossa.

- Alkuideointi
 - Jaettu tekstidokumentti: dokumentissa voi olla valmiiksi ideointia ohjaavia kysymyksiä tai otsikoita
 - Kyselylomake, esim. [O365 Forms](#) tai [Google Forms](#)
 - Ehdotusten jättäminen: [AnswerGarden](#)
 - [Padlet](#) on kuin virtuaalinen fläppitaulu, toimii hyvin myös mobiililaitteilla, maksuttomalla tilillä voi luoda muutaman Padlet-seinän, käyttäjät voivat osallistua linkillä kirjautumatta, seinän voi sulkea salasanalla ulkopuolisilta
- Käsikirjoittaminen
 - Jaettu tekstidokumentti: [Word Online](#), [Google Docs](#), [Tieke Muistio](#)
 - Visuaalinen pohja (ideoita tai avoimesti jaettuja pohjia voi etsiä hakusanalla *storyboard template*)
 - Ajatuskartta, esimerkiksi [Popplet](#), [MindMup](#) tai [Coggle](#).
- Muistiinpanot
 - Parhaan hyödyn saat, kun teet muistiinpanosi samalla palvelulla pitkän aikaa. Etsi kokeilemalla omaan tyyliisi sopiva väline. Käytä kansiointia ja tunnistesanoja. Jos käytät työnantajan tai oppilaitoksen tarjoamaa palvelua, ennakoi työ-/opiskelupaikan vaihtaminen.
 - Muistiinpanoja mobiilisti ja pilvipalvelussa: [O365 OneNote](#), [Google Keep](#), [Apple Muistiinpanot](#), [Evernote](#)

Multimodaalisuus

Sisällön monet moodit eli multimodaalisuus tarkoittaa yhdistelmiä, joissa on mukana esim. tekstiä, kuvaa, videota, ääntä ja liikettä. Kuulostaa mutkikkaammalta kuin onkaan. Multimodaalisen tekstin voi tehdä älypuhelimella.

Kuvaa, videota ja ääntä voi yhdistää erilaisilla sovelluksilla:

- Videoeditointi, esim. [iMovie](#), [EdVisto](#)
- [Microsof Sway](#)
- Power Point (selosta, animoi: Tiedosto: Vie > mp4)
- [Thinglink](#)

- [Explain Everything](#) (ilmaistilillä 3 projektia)
- [Pic Collage](#)
- [Canva](#) (tyylikkäitä pohjia erilaisiin julkaisuihin, maksuton palvelu riittää moneen)

Tarinan tai tekstin voi rakentaa valmiiden elementtien ja taustojen avulla (osa ominaisuuksista maksutta, enemmän ominaisuuksia maksulla).

- Animoï hahmoilla, tallenna oma puheesi videoon tai e-kirjaan: [Puppet Pals ja Puppet Pals Books](#)
- Kerro tarinasi sarjakuvana: [Comic Life](#)
- Suosittu sarjakuvasovellus: [StoryboardThat](#)
- Lue lisää: Matleena Laakso: [Animaatiot opetuksessa](#)

Green Screen:

Vihreän taustakankaan ja sovelluksen avulla henkilöt voivat seikkailla halutulla taustaan, vaikkapa opettaja avaruudessa. Mobiilisovelluksia löytyy hakusanalla *green screen*.

Digityökaluja helpottamaan tekstien työstämistä

Monia kirjoittajia voivat auttaa esimerkiksi työkalut, joiden avulla tekstin voi muuttaa puheesta tekstiksi.

- **Valokuvatun tekstin muuttaminen digitaaliseksi:** Tämä ominaisuus löytyy skanneriohjelmista sekä mm. OneNotesta, Google Keepistä ja Googlen kamerasta (Google Lens). Toiminnon löytyminen eri sovelluksista vaatii hiukan etsimistä. Toiminnosta löytyy tietoa verkosta: *optical character recognition (OCR)*.
- **Käännöksiä valokuvan teksteistä:** Hakusanoilla *Photo translate* löytyy lukuisia sovelluksia, joilla voi tehdä käännöksiä valokuvan teksteistä. Esimerkiksi Google Kääntäjän mobiilisovellusta voi käyttää laitteen kameralla tai valita käännöskohteen valokuvista.
- **Puheesta tekstiksi:** Sovelluksia, jotka muuttavat puheen tekstiksi, löytyy hakusanoilla: *speech to text* tai *voice to text* tai *dictate*. Käyttöjärjestelmästä ja sovelluksesta riippuu, voiko puhumalla kirjoittaessa sanella välimerkit ja kappalejaot. Esim. Wordin verkkoversiolla voi litteroida ääninauhan, [tutustu ohjeisiin](#).



Digitaalisten tekstien julkaiseminen

Tärkeimpiä huomioitavia asioita digitaalisten tekstien julkaisemisessa ovat tekijänoikeudet. Tekijöiden lisäksi julkaisuajankohta on hyvä merkitä. Kannattaa tutustua [Creative Commons](#) -lisensseihin ja lisätä mahdollisesti sellainen omaan tuotokseen, kun haluaa jakaa muille käyttöoikeuksia. Alaikäisiltä varmistetaan huoltajan lupa teosten julkaisemiseen, ja heidän kanssaan voi suosia oppilaitoksen hallinnoimia järjestelmiä jakamisessa. Sisällön ja linkkien avautuminen ja näkyminen eri laitteilla kannattaa testata ennen jakamista. Lisäksi on hyvä tarkastaa kielenhuolto ja lähteiden merkintä sekä kiinnittää huomiota [saavutettavuuteen](#). Saavutettavuuden velvoite koskee julkishallintoa, kuten koulujen virallisia verkkopalveluita.

Julkaisukanavia:

- Verkkosivut: Google Sites, Peda.net, Weebly
- Blogi: WordPress, Blogger, Tumblr
- Videot: YouTube, Vimeo
- Tee tunnetuksi: Facebook, Instagram, Twitter
- Sisällöntuottamispalvelu itsessään voi tarjota julkaisupaikan, esim. Thinglink
- Suljettu julkaiseminen oppilaitoksen sähköisessä oppimisympäristössä

Lisää ohjeita:

Etsi sovellusten ohjeita hakukoneesta kirjoittamalla hakusanoiksi palvelun tai toiminnon nimi sekä esim. sana *ohje/help/FAQ*. Hyvä hakutulos voi löytyä myös aloittamalla haku: *How to use...*

Lue lisää:

- [Matleena Laakson koulutusdiat](#)
- [Jane Hart: Top Tools for Learning](#)
- [Yle Digitreenit](#)

Kokeile! Digitaitoja oppii kuin käsityötaitoja eli tekemällä.

Tekijä:

Rongas, A. (2019). *Digikirjoittamisen taidot*. LUKILOKI-hanke 2018–2022. Jyväskylän yliopisto.

Kuvat:

Fauxels - "Photo Of People Near Wooden Table";

Picjumbo - "Woman Sitting on Chair Using Black Ipad"